

Joanna Dąbrowska, Naureen Raziq

Canadian College of Online Training for Professional Studies

E-learning w Kanadzie na przykładzie doświadczeń i praktyki Canadian College of Online Training

E-learning, szczególnie na przestrzeni ostatniej dekady, przeniknął do biznesu i kanadyjskiego sektora edukacyjnego oraz gwałtownie zmienił środowisko uczenia się, oferując studentom i nauczycielom bogatsze możliwości nauki i wzajemnej komunikacji. Stało się to za aprobatą i dzięki wsparciu rządu kanadyjskiego, który od wielu lat dostrzega konieczność integrowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych z edukacją. W opracowaniu przedstawiono specyfikę i skalę funkcjonowania e-learningu w prowincji Ontario (Kanada) oraz wybrane inicjatywy realizowane na poziomie prowincjonalnym i federalnym promujące i rozwijające e-learning w Kanadzie. Zaprezentowano również działalność Canadian College of Online Training for Professional Studies – wirtualnej placówki, której siedziba znajduje się w Toronto (prowincja Ontario). Szczególny akcent położono na wybrane metodyczne rozwiązania e-learningowe wykorzystywane w praktyce CCOT – ocenianie studentów, tworzenie konstruktywnego feedbacku oraz projektowanie zadań. Poruszono również zagadnienia dotyczące szkoleń oraz profesjonalnego rozwoju kadry dydaktycznej zainteresowanej pracą w sektorze edukacji na odległość w kraju, który od wielu lat uznawany jest za światowego lidera w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej, metodyki zdalnego nauczania, praktyki oraz badań naukowych.

Specyfika kanadyjskiego e-learningu

Kanada nie ma federalnego Ministerstwa Edukacji Narodowej. Kanadyjski e-learning stanowi więc mozaikę rozproszonych inicjatyw wdrażanych przez różne instytucje często wspierane przez odpowiedzialne za edukację rządy poszczególnych prowincji. Istnieje wiele modeli dostarczania i promocji e-learningu w zależności od poziomu edukacji i sposobu uczenia się. Jednym z nich jest model reprezentowany przez Sieci Współpracy tzw. Collaborative Networks, których początki sięgają 1977 r. (przykłady: TETRA – Telehealth & Educational Technology Research Agency w prowincji Nowa Fundlandia czy Contact North/ Contact Nord

elearnnetwork.ca powstałe w 1986 w północnym Ontario). Sieci te dostarczają strony e-learningowe oraz zapewniają wsparcie instytucjom edukacyjnym różnego szczebla, które oferują zdalne uczenie się w poszczególnych prowincjach.

Wdrażanie e-learningu w edukacji zainicjowało również powstanie konsorcjów, które reprezentują drugi model. Na poziomie krajowym funkcjonuje konsorcjum Canadian Virtual University utworzone w 2000 r. z inicjatywy 6 placówek wyższych, które na wspólnej stronie internetowej połączyło e-learningowe wydziały 12 akredytowanych uniwersytetów z 8 prowincji¹. Konsorcjum działające na zasadzie non-profit obecnie oferuje 2000 kursów. W prowincji Ontario jednym z największych dostawców kursów e-learningowych (również w Północnej Ameryce) jest konsorcjum Ontariolearn.ca zrzeszające 22 publicznych kolegiów. Organizacja powstała w 1995 r. obecnie dostarcza partnerskim instytucjom 1300 kursów e-learningowych prowadzonych na platformach typu: FirstClass, Blackboard, BlackboardCE6, Moodle, Angel. Uzupełniają one ofertę edukacyjną kolegiów, które włączają je do tworzonych programów. Niektóre programy zawierają przedmioty dostarczane wyłącznie przez OntarioLearn.com, podczas gdy inne zawierają kursy oferowane poza konsorcjum. Kursy uwzględniają najlepsze praktyki i rozwiązania metodyczne. Projektowane są przez okres 1 roku i po spełnieniu wymaganych standardów dostarczane przez tzw. *Host Collage*. W 2010 roku z oferty konsorcjum skorzystało 65.000 studentów. Przez ostatnich kilka lat roczny wskaźnik wzrostu zapisów wynosi 15%². Warto również wspomnieć o kanadyjskim liderze w e-learningu Athabasca University, 2 konsorcjach: eCampus Alberta i Alberta North działających w prowincji Alberta oraz BC Campus z prowincji British Columbia. Poniżej zaprezentowano wybrane inicjatywy e-learningowe promujące edukację online oraz na odległość realizowane w poszczególnych kanadyjskich prowincjach.

Tabela 1. Wybrane inicjatywy e-learningowe w Kanadzie

Prowincja	Inicjatywy e-learningowe według prowincji
Ontario	<ul style="list-style-type: none"> • Ontario Online Learning Portal • ContactNorth/ Contact Nord elearnnetwork.ca • OntarioLearn: Konsorcjum 22 Community Colleges oferujące ok. 1300 kursów online • Ontario Online Institute: część rządowego planu Open Ontario.
Alberta	<ul style="list-style-type: none"> • eCampusAlberta: Konsorcjum 16 Colleges oraz instytucji technicznych założone celu

¹ Canadian Virtual University – About us, <http://www.cvu-uvic.ca/partners.html>, [30.10.2011].

² *Annual Report 2010. Sign on to Success*, OntarioLearn.com.

	<p>ułatwienia dostępu do wysokiej jakości kursów online dla mieszkańców z prowincji Alberta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alberta North: Zrzeszenie partnerskich instytucji na poziomie policealnym dostarczających kursy i programy dla studentów z północnej Alberta oraz północno zachodnich terytoriów. • Alberta Distance Education and Training Association
British Columbia	<ul style="list-style-type: none"> • BCcampus: Oferuje dostęp do szerokiego zakresu informacji o zdalnym uczeniu, usług e-learningowych oraz zasobów z instytucji edukacyjnych z prowincji British Columbia
Manitoba	<ul style="list-style-type: none"> • Campus Manitoba (CMB): Konsorcjum publicznych policealnych instytucji edukacyjnych z prowincji Manitoba, które oferuje dostęp do kursów i programów na poziomie wyższym dla mieszkańców prowincji.
New Brunswick	<ul style="list-style-type: none"> • Collège communautaire du Nouveau-Brunswick (CCNB): Formation en ligne • New Brunswick Community College (NBCC): Online Learning
Newfoundland and Labrador	<ul style="list-style-type: none"> • Centre for Distance Learning and Innovation (CDLI)
Northwest Territories	<ul style="list-style-type: none"> • Alberta North
Nova Scotia	<ul style="list-style-type: none"> • NSCC Online Learning
Prince Edward Island	<ul style="list-style-type: none"> • UPEI Centre for Life-Long Learning • Distance Program at Holland College
Quebec	<ul style="list-style-type: none"> • Comité de liaison interordres en formation à distance (CLIFAD): Inicjatywa powstała we współpracy instytucji z prowincji Quebec, całkowicie poświęcona edukacji na odległość, jej promocji i wsparciu. • Quebec's Distance Education Portal
Saskatchewan	<ul style="list-style-type: none"> • Saskatchewan Post-secondary Distance Education Directory
Yukon	<p>YuWin: Yukon Workinfontet Distance Education Page</p>

Rozmiary e-learningu w prowincji Ontario (szkolnictwo policealne i wyższe)

Ontario to najbardziej zaludniona i najprężniej ekonomicznie działająca prowincja w Kanadzie, w granicach której znajduje się stolica kraju – Ottawa – oraz największe miasto – Toronto. Na terenie Ontario działają również instytucje edukacyjne uznane za pionierskie w edukacji na odległość – Queen's University (Kingston), uczelnia, która zaoferowała pierwszy kurs korespondencyjny w 1889 r., czy University of Waterloo, który obecnie odgrywa znaczącą rolę w projekcie *Co-operative Learning Object Exchange (CLOE)*.

Z najnowszych kompleksowych badań przeprowadzonych w 2010 i 2011 roku przez Ontario's Ministry of Training, Colleges and Universities na terenie 47 placówek (24 kolegiów i 23 uniwersytetów) wynika, że w prowincji Ontario w publicznych instytucjach edukacyjnych na poziomie policealnym i wyższym oferuje się 20 338 kursów online (15% kursów ogółem) oraz 762 programów e-learningowych. W 2010 r. na kursy e-learningowe zarejestrowało się łącznie 485 619 studentów. Otrzymane wyniki sugerują, że w Ontario e-learning jest znaczącą

rzeczywistością w edukacji na poziomie wyższym. Wyniki dają również prowincji Ontario pozycję lidera³.

E-learning w Ontario na tle innych prowincji oraz USA

Trudno jest porównać otrzymane wyniki i określić rozmiary e-learningu w innych prowincjach Kanady, bo na ich terenie nie prowadzono podobnych badań. Nie ma również krajowych statystyk dotyczących edukacji online. *BC Campus* i *eCampus Alberta* posiadają portale z kursami online oferowanymi przez kolegia oraz uniwersytety działające na terenie prowincji. Prezentowana lista kursów nie jest jednak pełna. *BC Campus* wymienia 2 200 kursów online i 200 programów. Na liście nie zamieszczono kursów oferowanych przez University of British Columbia. *E-Campus Alberta* wymienia 600 kursów online i 60 programów, ale lista nie zawiera kursów z uniwersytetów Athabaska, Calgary, Lethbridge oraz Alberta. W istniejącym raporcie na temat edukacji na odległość w prowincji Quebec nie ma również szczegółowych danych na temat kursów online. W Quebec odnotowano nieco powyżej 300 000 studentów, z tego 7 200 zarejestrowało się na kursy w ramach edukacji na odległość. Zapisy te stanowią mały odsetek – mniej niż 3%⁴.

Przeprowadzone w Ontario badania obaliły opinię, że jakość organizowanych kursów e-learningowych jest niska. Wskaźnik ukończenia kursów online jest wysoki (mediana dla college'ów wyniosła 76.1%, dla uniwersytetów – 89%). Uniwersytety w Ontario organizują znacznie więcej kursów typu *hybrid learning* (50%) niż pełnych kursów online (43%). Rejestracja na kursy online wyniosła odpowiednio 64% (kursy mieszane) i 30% (pełne kursy zdalne). Otrzymane wyniki sugerują, że kanadyjskie instytucje na poziomie wyższym znacznie wolniej wdrażają pełny e-learning aniżeli amerykańskie. Z drugiej strony liczba kursów organizowanych online odzwierciedla długą historię kształcenia na odległość w Kanadzie i jest jedną z najwyższych na świecie⁵. Do kluczowych czynników hamujących rozwój pełnego e-learningu w Ontario zalicza się niski budżet, niechęć kadry, przeciążenie pracą oraz chęć czerpania zysków z nowoczesnych kampusów. Wyniki są znacząco mniejsze niż podobne dane

³ Przedmiotem badań były kursy online, tzn.: kursy w 100% organizowane przez internet oraz kursy mieszane (*hybrid*) – w 50% organizowane w formie zdalnej oraz w 50% w formie tradycyjnej, *Fact Sheet. Summary of Ontario eLearning Surveys of Publicly Assisted PSE Institutions*, Ministry of Training, Colleges and Universities, 2011.

⁴ T. Bates, *Hard data on online learning in Ontario*, <http://www.tonybates.ca/2011/02/26/hard-data-on-online-learning-in-ontario/>, [30.10.2011].

⁵ Canadian Council on Learning, *State of e-learning in Canada*, 2009.

z USA zebrane przez *Sloan i Ambient Insight Research*, ale nieco wyższe niż wyniki publikowane w raporcie *Eduventure*, który wspomina o rejestracji na pełne kursy online na poziomie 11%⁶. Siłą napędową e-learningu w USA jest sektor prywatny, reprezentowany przez University of Phoenix Online, Kaplan University, Nova South Eastern University, Full Sail University oraz kilka innych instytucji, które oferują wszystkie swoje programy online. W USA prywatny sektor rozwija się znacznie szybciej niż sektor publiczny. Prywatne uczelnie w 2009 r. stanowiły 32% istniejącego rynku online⁷.

E-learning w doświadczeniach i praktyce Canadian College of Online Training for Professional Studies

Specyfika działalności placówki

Canadian College of Online Training jest wirtualną placówką edukacyjną, której siedziba znajduje się w Toronto – w stolicy prowincji Ontario, największym mieście Kanady i najbardziej wieloetnicznym mieście świata. W ramach oferty edukacyjnej skierowanej do osób dorosłych instytut organizuje kursy e-learningowe w języku angielskim w zakresie metodyki zdalnego nauczania, obsługi systemów zarządzania nauczaniem i administrowania nimi, resocjalizacji, pracy w społeczności lokalnej z osobami przejawiającymi zaburzenia i choroby psychiczne oraz edukacji językowej. Niektóre kursy e-learningowe dostępne są również dla polskich klientów. Są one dostosowane do warunków lokalnych pod względem merytorycznym, językowym i cenowym. Wszystkie kursy znajdujące się w ofercie CCOT w całości organizowane są wirtualnie na platformie edukacyjnej. Instytut korzysta z systemu zarządzania nauczaniem Moodle zaprojektowanego przez Martina Dougiamasa, bardzo popularnego nie tylko w Polsce, lecz również w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych. Do tworzenia i obsługi witryn internetowych oraz innych zastosowań wykorzystywany jest CMS Joomla (*Content Management System*). Oba projekty pochodzą z wielkiej rodziny rozwiązań Open Source – programów z jawnym kodem źródłowym. Wideokonferencje oraz spotkania w czasie rzeczywistym ze studentami oraz wykładowcami organizowane są przy użyciu oprogramowania GoToMeeting. W ramach świadczonych usług instytut pomaga również firmom, placówkom kształcenia ustawicznego

⁶ R. Garrett, *Online Higher Education Market Update Boston MA*, Eduventures Inc. 2009; Ambient Insight Research, *US Self-paced e-Learning Market Monroe WA*, Ambient Insight Research 2009; I.E. Allen, J. Seaman, *Class Differences Online Education in the United States*, Babson Survey Research Group November 2010.

⁷ W. Bates, A. Sangra, *Managing Technology in Higher Education: Strategies for Transforming Teaching and Learning*, John Wiley & Sons, San Francisco 2011.

i uczelniom wdrażać rozwiązania z zakresu e-learningu (konfiguracja, instalacja Moodle, usługi hostingowe, dzierżawa platformy wraz ze wsparciem technicznym). CCOT wspiera swoich kanadyjskich i zagranicznych klientów w projektowaniu kursów e-learningowych oraz badaniu ich efektywności i skuteczności. Placówkom zainteresowanym wzbogaceniem i powiększeniem oferty szkoleniowo-edukacyjnej o dodatkowe kursy e-learningowe CCOT umożliwia również korzystanie z gotowych i opracowanych szkoleń oraz kursów⁸.

Szkolenia i rozwój zawodowy kadry dydaktycznej w CCOT

Osoby zainteresowane pracą w charakterze e-nauczyciela w CCOT muszą posiadać certyfikat ukończenia studiów podyplomowych w zakresie nauczania online wydany przez kanadyjski college lub uniwersytet. Nauczyciele nie posiadający certyfikatu zainteresowani współpracą z CCOT muszą przejść serię szkoleń w zakresie obsługi technologii internetowych wykorzystywanych w instytucji oraz metodyki zdalnego nauczania. W zależności od potrzeb kadra dydaktyczna uczestniczyć może w następujących szkoleniach:

1. wprowadzenie do nauczania online i organizowania kursów e-learningowych;
2. projektowanie kursów online;
3. projektowanie i prowadzenie kursów mieszanych (blended learning);
4. technologie internetowe wykorzystywane w nauczaniu zdalnym;
5. moderowanie kursów zdalnych;
6. ocena studentów oraz ewaluacja kursów zdalnych.

Szkolenia trwają od 1 do 2,5 miesiąca. Są one organizowane również dla zagranicznych wykładowców (w tym również z Polski). Dla tych ostatnich konsultacje i kursy organizowane są w ich rodzimym języku. Ze względu na inną specyfikę kanadyjskiego nauczania z uczestnictwa w szkoleniach nie zwalnia posiadanie certyfikatu z zakresu metodyki zdalnego nauczania wydanego przez instytucje działające poza granicami Kanady i USA.

Ocenianie studentów, tworzenie konstruktywnego feedbacku oraz projektowanie zadań

Warsztaty oraz konsultacje organizowane dla nauczycieli w CCOT dotyczą najczęściej wykorzystania bardziej zaawansowanych właściwości i funkcji platformy, projektowania zadań, ćwiczeń, konstruowania rubryk z kryteriami ocen oraz umiejętności moderatorskich.

⁸ Zob. również: Canadian College of Online Training, <http://ccollegeot.com>, [30.10.2011].

Z obserwacji poczynionych przez konsultantów i trenerów od e-learningu wynika, że zagraniczni nauczyciele posiadają rozległą wiedzę na temat kształcenia na odległość, w praktyce jednak mają trudności z włączeniem do lekcji, testu, zadania czy do dyskusji elementów rozwijających krytyczne myślenie oraz umiejętności rozwiązywania problemów w obrębie nauczanej dyscypliny. Niektórzy nauczyciele, szczególnie ci z ogromną wiedzą i intelektualnym potencjałem, mają problemy w wirtualnej klasie, które wynikają z ich specyficznych cech osobowościowych takich jak: gorliwość, wysokie mniemanie o sobie czy potrzeba bycia w centrum uwagi. Cechy te, wysoko cenione i nagradzane w tradycyjnej klasie, pomagają nauczycielom w uzyskaniu doktoratu i w rozwoju kariery naukowej, ale nie w moderowaniu dyskusji toczących się na forach. Próby pobudzenia dyskusji na platformie poprzez prezentacje własnych rozwiązań, manifestowanie zawodowych osiągnięć, umiejętności oraz wartości z pozycji eksperta tworzy niepotrzebną i krzywdzącą rywalizację. Ten styl interakcji z ze studentami nie tylko konkuruje z potrzebą osobistego badania idei przez uczestników kursu, lecz również onieśmiela i zastrasza dyskutantów, szczególnie tych pierwszy raz uczestniczących w zdalnych formach nauczania. Wielu studentów przyjmuje strategię wycofania się, opierając się na założeniu, że bezpieczniej jest „siedzieć z tyłu” i słuchać błyskotliwego i doświadczonego prowadzącego. Moderowanie online jest sztuką opierającą się na ogólnych zasadach oraz strategiach, których można się nauczyć⁹.

Zdecydowana większość zagranicznych nauczycieli kładzie również zbyt duży nacisk na sumatywne ocenianie (*summative assessment*), które ukierunkowane jest na zdiagnozowanie pod koniec lekcji lub kursu jak dużo „John Smith” się nauczył. Kumulacja ocen cząstkowych oraz końcowy egzamin są przykładami tego typu oceniania. W CCOT ocenianie studentów postrzegane jest jako nieodłączny element procesu zdobywania wiedzy oraz nabywania umiejętności. Głównym celem oceniania jest poprawa i udokumentowanie procesu uczenia się, a nie zbieranie punktów w celu wystawienia oceny dla studenta pod koniec kursu. Kanadyjski e-learning szczególny nacisk kładzie na formatywne ocenianie, które wyraża się w formie:

- a) specjalnie zaprojektowanych zadaniach ukierunkowanych na ćwiczenie nowych umiejętności oraz rozumienie i zapamiętywanie nowych treści;

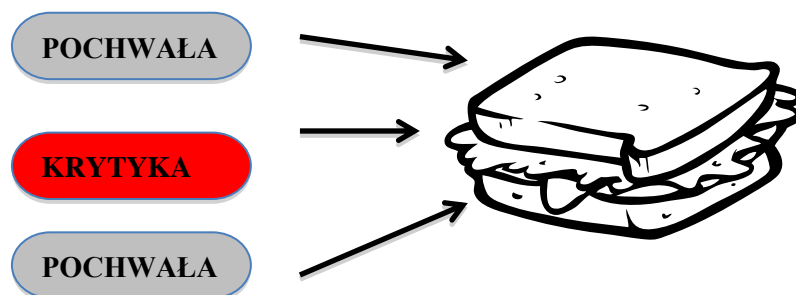
⁹ G. Collison, B. Elbaum, S. Haavind, R. Tinker, *Facilitating Online Learning. Effective Strategies for Moderators*, Atwood Publishing, Madison 2000.

- b) systematycznego udzielania informacji zwrotnych na temat postępów studentów wraz ze wskazówkami co należy poprawić, dopracować, czy udoskonalić.

Zdaniem J. Zadina dla ludzkiego mózgu bardzo ważne jest poczucie, że dana osoba robi postępy w procesie uczenia się. To subiektywne poczucie czynienia postępów czy posuwania się do przodu w kierunku realizacji zakładanych celów jest swoistą nagrodą dla ludzkiego mózgu oraz czynnikiem motywującym, który pozwala studentom angażować się w proces zdobywania nowej wiedzy i umiejętności, mimo iż kurs ich nie interesuje ani nie satysfakcjonuje¹⁰.

Aby skutecznie komunikować studentom, co mają poprawić w przesłanych do sprawdzenia zadaniach i ćwiczeniach, kadra dydaktyczna CCOT korzysta m.in. z techniki zwanej „kanapkowy feedback”. Informacja zwrotna sporządzana według założeń tej techniki nie jest odbierana jako krytyka studenta, zwiększa jego aktywność, daje mu okazję do uczenia się na własnych błędach oraz motywuje do poszukiwania własnych rozwiązań¹¹.

Rysunek 1. Technika kanapkowego feedbacku

Krytyka obudowana jest dwoma pochwałami, tworzącymi „kanapkę”, w której „chlebem” są pochwały (pozytywne emocje), a nadzieniem krytyka (zasadnicza informacja zwrotna) wraz ze wskazówkami, co należy poprawić.

Informacja zwrotna tworzona jest w trzech etapach:

1. **POCHWAŁA** (pozytywna emocja). Na samym początku informacji zwrotnej nauczyciel musi pokazać uczniowi, że dość dobrze poradził sobie z zadaniem. Po wyartykułowanej

¹⁰ J.N. Zadina, *Six weeks to a brain-compatible classroom. Using Brain research to Enhance & Energize Instruction*, USA, 2008.

¹¹ Zob. również: D. Kimball, Michael Jazsar, *To Increase Learner Achievement Serve Feedback Sandwiches*, <http://www.facultyfocus.com/articles/teaching-and-learning/to-increase-learner-achievement-serve-feedback-sandwiches/>, [30.10.2011].

pochwale należy wymienić dwa lub trzy elementy, które student wykonał prawidłowo oraz podać konkretne przykłady (docenienie wysiłku studenta).

2. **KRYTYKA** (co poprawić). W drugim etapie sporządzania informacji zwrotnej nauczyciel koncentruje się na elementach, które student źle wykonał. Nie należy jednak wymieniać, co zostało przez niego wykonane nieprawidłowo, ale pokazać, co może on poprawić i zrobić lepiej. Zwrócenie uwagi na to, co student ma zrobić lepiej niekiedy nie wystarcza. Warto wówczas podać sposób rozwiązania problemu lub konkretne wskazówki, co student powinien zrobić, aby rozwiązać problem lub uniknąć wystąpienia tego samego błędu w przyszłości.
3. **POCHWAŁA** (pozytywna emocja). W trzecim etapie nauczyciel kończy informację zwrotną poprzez ponowne napisanie pochwały wywołującej stan zadowolenia studenta.

Przykład informacji zwrotnej napisanej według techniki kanapkowej

*Nieźle Aniu, w rzeczy samej dość dobrze przemyślałaś swoją odpowiedź. Podobało mi się w jaki sposób odniosłaś się do kwestii trudności związanych z utrzymaniem porządku i dyscypliny w zakładach karnych. Z zaprezentowanej wypowiedzi wnioskuję, że masz bardzo duże doświadczenie w pracy z osobami pozbawionymi wolności **[POCHWAŁA]**. Co można poprawić to z pewnością objętość twojej wypowiedzi. Proponuję rozwinięcie punktu drugiego poprzez dodanie argumentów potwierdzających wysuniętą tezę. Argumenty „za” można znaleźć w podręczniku na stronie 15 lub na stronie internetowej ministerstwa. **[KRYTYKA: CO POPRAWIĆ]** Podsumowując, całkiem niezła i ciekawa wypowiedź. Z niecierpliwością czekam na zaktualizowanie zadania. **[POCHWAŁA]***

Tworzenie systemu oceniania ma miejsce w początkowym etapie projektowania kursów e-learningowych w CCOT. Po określeniu celu kursu i jednostek lekcyjnych nauczyciele projektują zadania, które są ściśle powiązane z celami lekcji oraz interaktywne ćwiczenia umożliwiające dokonanie samooceny, sprawdzenie rozumienia treści oraz przygotowujące do bardziej skomplikowanych projektów zaplanowanych do zrobienia w dalszych częściach kursu. Wszystkie zaprojektowane interaktywne elementy kursu wykonywane w ramach pracy indywidualnej lub grupowej muszą zawierać rubryki zawierające szczegółowe kryteria oceny ich wykonania¹².

¹² Świetnym źródłem pomagającym nauczycielom tworzyć rubryki jest strona internetowa: <http://rubistar.4teachers.org/>.

Tabela 2. Przykładowe kryteria wykorzystane do oceny wartości merytorycznej toczącej się dyskusji na forum.

Punktacja	Kryteria oceny dyskusji
0 pkt	Brak odpowiedzi studenta
1/2 pkt	Pojedyncza odpowiedź studenta, bez znamion interakcji z pozostałymi uczestnikami kursu (brak dowodu na to, że student zapoznał się z odpowiedziami i opiniami kolegów).
1 pkt	Odpowiedź o znacznie głębszej wartości merytorycznej skonstruowana na pomysłach i ideach studentów (jednego albo dwóch) uczestniczących w dyskusji.
2 pkt	Odpowiedź, która integruje wiele poglądów, punktów widzenia oraz pobudza studentów do głębszej refleksji.

Jeżeli studenci z łatwością powielają i wykorzystują wcześniej przygotowane przez innych studentów prace, aby spełnić warunki zaliczenia, oznacza to, że zadanie nie zostało właściwie zaprojektowane lub zaktualizowane. Prawidłowo zaprojektowane zadanie wymaga od studentów krytycznego myślenia, praktycznego wykorzystania teorii poprzez zastosowanie zdobytej wiedzy czy umiejętności w jakiś kreatywny sposób lub w nowych sytuacjach. Źle zaprojektowane zadania angażują studentów w bezmyślne powtarzanie czegoś, co było dyskutowane na zajęciach lub zostało zamieszczone w materiałach do przeczytania¹³.

Tabela 3. Przykłady dobrze i źle zaprojektowanego zadania

Dobrze zaprojektowane zadanie	Źle zaprojektowane zadanie
Przedmiot: PSYCHOLOGIA	
Wybierz jednego z prekursorów psychologii, który znajduje się na zamieszczonej poniższej liście oraz wyjaśnij, w jaki sposób stworzona przez niego teoria może być współcześnie zastosowana w leczeniu hospitalizowanych pacjentów cierpiących na różnego typu uzależnienia.	Scharakteryzuj teorię psychoanalizy Zygmunta Freuda.
Przedmiot: MARKETING	

¹³ Zob. również: K. Lehmann, L. Chamberlin, *Making the movie to elearning. Putting your course online*, Rowman&Littlefield Education, Lanham, New York, Toronto, Plymouth 2009.

Wybierz produkt, który jest obecnie wprowadzany na rynek do wybranego segmentu konsumentów oraz wyjaśnij, które strategie marketingowe należałoby zmienić, aby przyciągnąć całkowicie odmienną grupę klientów.	Dokonaj charakterystyki wybranego segmentu konsumentów oraz wymień produkty obecnie wypuszczane na rynek dla tej grupy.
--	---

Praktyczne zadania wymagające kreatywności oparte np. na studiach przypadków, realnych scenariuszach, lepiej sprawdzają się w wirtualnym środowisku niż standardowe egzaminy, testy oraz prace pisemne. Z reguły planowane są one pod koniec lekcji, rozdziału lub kursu. Powinny być raczej skomplikowane, kilkietapowe i dość pracochłonne. Mogą być przeznaczone do wykonania indywidualnego albo w małych grupach. Poniżej zaprezentowano przykład zadania zaprojektowanego na potrzeby kursu z kryminologii, które rozwija u studentów krytyczne myślenie oraz wyrażanie opinii, wraz z kryteriami oceny jego wykonania.

ZADANIE

OCENA WSPÓLCZESNYCH TRENDÓW W RESOCJALIZACJI

Zadanie polega na napisaniu pracy pisemnej w formie raportu, w którym należy dokonać oceny jednego wybranego współczesnego trendu w resocjalizacji (do wyboru: prywatyzacja więzień i placówek resocjalizacyjnych, elektroniczny monitoring/ zakaz opuszczania domu, obozy przetrwania/ resocjalizacyjne programy szokowe, programy resocjalizacyjne reintegracyjnego zawstydzania oraz mediacyjne programy resocjalizacyjne). Praca pisemna może liczyć maksymalnie 6 stron. Musi zawierać przypisy oraz bibliografię – zamieszczoną na końcu. W przypadku trudności związanych ze wskazaniem na źródła danych, cytowanych poglądów/stanowisk/refleksji wykorzystywanych w pracy, należy odwołać się do zasad sporządzania przypisów zamieszczonych na stronie głównej kursu.

Kryteria oceny pracy pisemnej (raportu) są następujące:

Kryteria oceny wykonania zadania	Wartość wyrażona w punktach
1. Zdefiniowanie i przedstawienie istoty programu.	4 pkt
2. Określenie podstawowych celów programów dotyczących kontroli lub redukcji przestępczości. Innymi słowy sformułowanie odpowiedzi na pytanie: Jakie aspekty programu przyczyniają się do bezpieczeństwa społeczeństwa szeroko pojętego lub lokalnej społeczności?	6 pkt
3. Do każdego zidentyfikowanego/ określonego celu programu przedstawienie dowodu w formie wyników badań naukowych, które potwierdzają lub	12 pkt

negują efektywność programu lub skuteczną realizację przyjętych celów.	
4. Na podstawie zaprezentowanych wyników badań sformułowanie zaleceń/rekomendacji, w których należy wyrazić własną opinię dotyczącą tego, czy analizowany program powinien być wprowadzony w życie w miejscu zamieszkania studenta (albo na terenie jego województwa) lub kontynuowany (w sytuacji kiedy program jest w trakcie wdrażania). W zakończeniu należy odnieść się do efektywności programu w zakresie zapobiegania lub redukcji przestępczości albo zapewnienia bezpieczeństwa w społeczeństwie lub w lokalnej społeczności.	4 pkt
5. Zamieszczenie kompletnych przypisów i bibliografii. Uwaga: jeżeli tekst nie jest cytowany dosłownie, to poglądy, stanowiska, wyniki badań, argumenty innych badaczy należy sparafrazować, tj. wyrazić tekst własnymi słowami. W tym przypadku również należy podać przypis oraz cytowaną pozycję zamieścić w bibliografii na końcu pracy.	2 pkt
6. Organizacja, styl pisania, błędy ortograficzne, profesjonalny wygląd pracy, w tym zamieszczenie strony tytułowej z datą, nazwą kursu, imieniem i nazwiskiem autora pracy oraz nauczyciela.	2 pkt

Do częstych praktyk stosowanych przez nauczycieli CCOT zaliczyć można również tworzenie quizów, tzw. *orientation quiz*, które zawierają m.in. pytania dotyczące treści zawartych w sylabusie, w celu upewnienia się, że studenci zapoznali się z programem kursu oraz zwrócili uwagę na kluczowe punkty zamieszczone w tym dokumencie. Nisko punktowane testy, warte np. 2%-3%, nie wpływają znacząco na końcową ocenę, ale są bardzo pomocne, gdy nauczyciel chce sprawdzić rozumienie przeczytanego tekstu oraz zapobiec jego pominięciu lub nieprzeczytaniu przez studenta.

Zakończenie

W Ontario e-learning promowany jest jako forma nauczania jakościowo równa zajęciom organizowanym na uniwersyteckim kampusie. Kursy online muszą spełniać takie same warunki i wymagania jak kursy nauczania tradycyjnego. Kanadyjski e-learning odnosi duże sukcesy. Po pierwsze w projekty inwestuje się ogromne pieniądze. Są one również świetnie zarządzane i reklamowane. Po drugie: instytucje dostarczające kursy online adaptują nowoczesne technologie nie do tradycyjnego nauczania, ale do nauczania dostosowanego do specyfiki wirtualnego środowiska uczenia się, nauczania opartego na najnowszych badaniach wyjaśniających sposoby uczenia się oraz strategię efektywnego nauczania. Pełne kursy online, szczególnie te projektowane na potrzeby konsorcjów, opracowywane są i prowadzone przez

ekspertów oraz pasjonatów e-learningu wykorzystujących badania nad mózgiem do wzmocnienia i pobudzenia procesu uczenia się w wirtualnej klasie, świadomych swojego stylu nauczania i w razie potrzeby gotowych na jego przystosowanie lub modyfikacje do potrzeb wirtualnego środowiska. Instytucje kanadyjskie nie tylko znają standardy jakości, ale co najważniejsze potrafią je efektywnie wdrożyć do e-projektu. Kiedy kursy online są zaprojektowane i prowadzone według najlepszych praktyk, to mimo wyboru nienajlepszych rozwiązań technologicznych nadal są atrakcyjne i ciekawe. Nie można tego samego powiedzieć o złym nauczaniu wykorzystującym najlepsze i najdroższe rozwiązania technologiczne. *Good teaching may overcome a poor choice of technology but technology will never save bad teaching* (Tony Bates).

Bibilografia

Ambient Insight Research, US Self-paced e-Learning Market Monroe WA: Ambient Insight Research, 2009.

Annual Report 2010. Sign on to Success, OntrioLearn.com.

Canadian Council on Learning, State of e-learning in Canada, May 2009.

Fact Sheet. *Summary of Ontario eLearning Surveys of Publicly Assisted PSE Institutions*, Ministry of Training, Colleges and Universities, 2011.

G. Collison, B. Elbaum, S. Haavind, R. Tinker, *Facilitating Online Learning. Effective Strategies for Moderators*, Atwood Publishing, Madison 2000.

G. Dudeney, N. Hockly, *How to teach English with technology*, Pearson Longman, England 2007.

E. Allen, J. Seaman, *Class Differences Online Education in the United States*, Babson Survey Research Group, November 2010.

J. Bass, *Managing Technology in Higher Education: Strategies for Transforming Teaching and Learning*, San Francisco 2011.

J.N. Zadina, *Six weeks to a brain-compatible classroom. Using Brain research to Enhance & Energize Instruction*, USA 2008.

K. Lehmann, L. Chamberlin, *Making the movie to elearning. Putting your course online*, Rowman&Littlefield Education, Lanham, New York, Toronto, Plymouth 2009

Minister of Public Works and Government Services Canada, *Open Learning and Distance Education in Canada. Report presented to Asia-Pacific Economic Cooperation Education Forum Project in the context of the international project on Cross-cultural Comparison on Open Learning Systems in APEC's Member Economies*, September 1999

R. Garrett, *Online Higher Education Market Update Boston MA*, Eduventures Inc., 2009.

R. McGreal, T. Anderson, *E-Learning in Canada*, „Journal of distance Education Technologies” 2007, nr 5 (1).

W. Bates, A. Sangra, *Managing Technology in Higher Education: Strategies for Transforming Teaching and Learning*, John Wiley & Sons, San Francisco 2011.

Netografia

A Vision of Students Today, <http://www.youtube.com/watch?v=dGCJ46vyR9o>.

RubiStar, <http://rubistar.4teachers.org/>.

Canadian College of Online Training, <http://ccollegeot.com>.

Survey Reports – The Sloan Consortium,
<http://sloanconsortium.org/publications/survey/survey05.asp>.

Canadian Virtual University, <http://www.cvu-uvc.ca/partners.html>.

<http://www.tonybates.ca/2011/02/26/hard-data-on-online-learning-in-ontario/>.

T. Bates, *Hard data on online learning in Ontario*,
<http://www.facultyfocus.com/articles/teaching-and-learning/to-increase-learner-achievement-serve-feedback-sandwiches/>.

E-learning and distance education resources, <http://www.tonybates.ca/>.

Abstract

E-Learning in the last decade has seen a rapid growth in the Canadian business and education sector. It has enhanced communication and collaboration between the students and teachers by providing more learning opportunities. Canadian government recognized the need to integrate technology to become an international leader in the field of telecommunications infrastructure, distance learning methodology, and research. As a result, it has made substantial investments in many provincial projects to meet the learning needs of the 21st century. This article covers e-learning in Canada, the extent of e-learning in post secondary institutions in Ontario, and selected initiatives undertaken at provincial and federal level. In addition, e-learning courses, and services of the Canadian College of Online Training (CCOT) for Professional Studies are presented. Particular emphasis is placed on the e-learning methodology practiced at CCOT in terms of designing courses, assessment of student learning and constructive instructor feedback.

Nota o autorkach

Joanna Dąbrowska jest założycielką Canadian College of Online Training for Professional Studies. W instytucji tej zajmuje się wdrażaniem technologii internetowych i komunikacyjnych

oraz administracją platformy Moodle. Jest metodykiem zdalnego nauczania oraz autorem kursów e-learningowych dla e-nauczycieli oraz administratorów platformy Moodle.

Naureen Razig jest dyrektorem w Canadian College of Online Training odpowiedzialnym za organizację i prowadzenie szkoleń w języku angielskim dla kadry dydaktycznej w zakresie metodyki zdalnego nauczania oraz tworzenia atrakcyjnych kursów zdalnych na platformie Moodle.